ORDONANȚA CURȚII (Camera a opta)

18 martie 2024*

„Trimitere preliminară – Articolul 99 din Regulamentul de procedură al Curții – Sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (TVA) – Directiva 2006/112/CE – Articolele 2, 206 și 273 – Principiul neutralității fiscale – Reducerea cuantumului TVA-ului datorat de persoanele impozabile afectate de seismul care a survenit la 6 aprilie 2009 în regiunea Abruzzo”

În cauza C-37/23 [Giocevi] [i],

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia), prin decizia din 16 ianuarie 2023, primită de Curte la 25 ianuarie 2023, în procedura

Agenzia delle Entrate

împotriva

PR,

CURTEA (Camera a opta),

compusă din domnul N. Piçarra (raportor), președinte de cameră, și domnii N. Jääskinen și M. Gavalec, judecători,

avocat general: doamna L. Medina,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru PR, de F. Camerini și A. Rossi, avvocati;

– pentru Comisia Europeană, de M. Herold, J. Jokubauskaitė și F. Tomat, în calitate de agenți,

având în vedere decizia luată, după ascultarea avocatei generale, de a se pronunța prin ordonanță motivată, în conformitate cu articolul 99 din Regulamentul de procedură al Curții,

* Limba de procedură: italiana.

[i] — Numele acestei cauze este unul fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

dă prezenta

Ordonanță

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea principiilor enunțate în Hotărârea din 17 iulie 2008, Comisia/Italia (C-132/06, EU:C:2008:412), și în Ordonanța din 15 iulie 2015, Nuova Invincibile (C-82/14, EU:C:2015:510), referitoare la sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (TVA).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Agenzia delle Entrate (Administrația fiscală, Italia), pe de o parte, și PR, notar, pe de altă parte, în legătură cu cererea formulată de acesta din urmă de rambursare în cuantum de 60 % a TVA-ului pe care l-a plătit pentru perioada cuprinsă între lunile aprilie 2009 și decembrie 2010.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentul (45) al Directivei 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO 2006, L 347, p. 1, Ediție specială 09/vol. 3, p. 7, denumită în continuare „Directiva TVA”) enunță:

„Obligațiile persoanelor impozabile este necesar să fie armonizate pe cât posibil, pentru a asigura garanțiile necesare pentru colectarea TVA-ului într-un mod uniform în toate statele membre.”

4 Articolul 2 din această directivă prevede:

„(1) Următoarele operațiuni sunt supuse TVA-ului:

(a) livrarea de bunuri efectuate cu titlu oneros pe teritoriul unui stat membru de către o persoană impozabilă care acționează ca atare;

[…]

(c) prestarea de servicii efectuată cu titlu oneros pe teritoriul unui stat membru de către o persoană impozabilă care acționează ca atare;

[…]”

5 Articolul 206 din directiva menționată prevede:

„Orice persoană impozabilă obligată la plata [TVA-ului] are obligația de a plăti valoarea netă a TVA-ului cu ocazia depunerii declarației privind TVA-ul prevăzute la articolul 250. Cu toate acestea, statele membre pot stabili o altă dată pentru plata respectivei sume sau pot solicita efectuarea unor plăți provizorii anticipate.”

6 Potrivit articolului 273 din aceeași directivă:

„Statele membre pot impune alte obligații pe care le consideră necesare pentru a asigura colectarea în mod corect a TVA-ului și a preveni evaziunea, sub rezerva cerinței de tratament egal al operațiunilor interne și operațiunilor efectuate între statele membre de către persoane impozabile și cu condiția ca respectivele obligații să nu genereze, în comerțul între statele membre, unele formalități în legătură cu trecerea frontierelor.

[…]”

Dreptul italian

Decretul-lege nr. 78 din 31 mai 2010

7 Articolul 39 din decreto-legge n. 78 – Misure urgenti in materia di stabilizzazione finanziaria e di competitività economica (Decretul-lege nr. 78 privind măsuri urgente în materie de stabilizare financiară și de competitivitate economică, convertit, cu modificări, prin Legea nr. 122 din 30 iulie 2010) din 31 mai 2010 (supliment ordinar la GURI nr. 125 din 31 mai 2010) prevede la alineatul 1 că, pentru persoanele fizice care dețin venituri din întreprinderi sau venituri din activități independente și pentru alte persoane decât persoanele fizice a căror cifră de afaceri nu depășește 200 000 de euro, termenul de suspendare a obligațiilor și a plăților fiscale se prelungește până la 20 decembrie 2010, fără rambursarea sumelor deja plătite. La alineatul 3, acest articol 39 prevede că, pentru toate persoanele menționate, termenul de suspendare a contribuțiilor la asigurările sociale, a contribuțiilor la fondul de pensii și a primelor de asigurare obligatorie pentru accidente și boli profesionale se prelungește până la 15 decembrie 2010, fără rambursarea sumelor deja plătite. Aceste măsuri nu se aplică reținerilor la sursă care urmează să fie prelevate din alte venituri decât cele obținute dintr-o activitate profesională sau independentă și plăților aferente acestora.

Legea nr. 183/2011

8 Articolul 33 alineatul (28) din legge n. 183 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge di stabilità 2012) [Legea nr. 183 privind dispoziții pentru formarea bugetului anual și multianual al statului (Legea stabilității pentru anul 2012)] din 12 noiembrie 2011 (supliment ordinar la GURI nr. 265 din 14 noiembrie 2011), în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „Legea nr. 183/2011”), prevede, pentru a permite restabilirea după situația de urgență rezultată din seismul care a afectat regiunea Abruzzo (Italia) la 6 aprilie 2009, că perceperea impozitelor prevăzute la articolul 39 din Decretul-lege nr. 78/2010 este reluată, fără aplicarea de penalități, de dobânzi și de costuri auxiliare, prin plata în 120 de rate lunare egale începând cu luna ianuarie 2012, iar cuantumul datorat pentru fiecare impozit sau contribuție care a făcut obiectul unei suspendări, după deducerea plăților deja efectuate, se reduce la 40 %.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

9 PR, notar, a solicitat rambursarea unei sume de 102 088 de euro pentru TVA-ul plătit pentru perioada cuprinsă între aprilie 2009 și decembrie 2010, în temeiul articolului 33 alineatul 28 din Legea nr. 183/2011, care prevede o reducere cu 60 % a cuantumului taxelor a căror plată a fost suspendată ca urmare a seismului survenit în regiunea Abruzzo la 6 aprilie 2009.

10 Administrația fiscală a respins această cerere pentru motivul că dispoziția invocată excludea rambursarea TVA-ului deja achitat.

11 PR a introdus o acțiune împotriva acestei decizii la Commissione tributaria provinciale di L'Aquila (Comisia Fiscală Provincială din L'Aquila, Italia), care a respins-o.

12 PR a formulat apel la Commissione tributaria regionale dell'Abruzzo (Comisia Fiscală Regională din Abruzzo, Italia), susținând că situația persoanelor impozabile care nu au plătit încă TVA-ul și care puteau, prin urmare, să beneficieze de reducerea plății care trebuie efectuată era identică cu cea a persoanelor impozabile care au efectuat aceste plăți și care, așadar, trebuie să poată solicita rambursarea sumelor plătite în plus.

13 La rândul său, Administrația fiscală a solicitat suspendarea cauzei până la adoptarea unei decizii finale de către Comisia Europeană la finalul procedurii oficiale de investigare a ajutoarelor de stat în temeiul articolului 108 din TFUE, deschisă prin Decizia din 17 octombrie 2012, Ajutor de stat nr. SA.33083 (2012/C) (ex 2012/NN) & SA.35083 (2012/C) (ex 2012/NN). – Reducerea cuantumului impozitelor și al contribuțiilor ca urmare a calamităților naturale și reducerea contribuțiilor ca urmare a cutremurului din 2009 din regiunea Abruzzo (pentru toate sectoarele, cu excepția agriculturii) (JO 2012, C 381, p. 32).

14 Prin hotărârea din 6 martie 2014, Commissione tributaria regionale dell'Abruzzo (Comisia Fiscală Regională din Abruzzo) a admis apelul și a declarat nelegal refuzul rambursării TVA-ului către PR.

15 Administrația fiscală a declarat recurs împotriva acestei hotărâri la Corte suprema di Cassazione (Curtea de Casație, Italia), instanța de trimitere. În susținerea recursului, Administrația fiscală invocă printre altele încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE și a articolului 11 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108] din Tratatul [TFUE] (JO 1999, L 83, p. 1, Ediție specială 08/vol. 1, p. 41).

16 În această privință, trebuie arătat că Comisia, prin Decizia (UE) 2016/195 din 14 august 2015 privind măsura de ajutor de stat SA.33083 (12/C) (ex 12/NN) pusă în aplicare de [Republica Italiană] care prevede reducerea cuantumului impozitelor și al contribuțiilor ca urmare a calamităților naturale (pentru toate sectoarele, cu excepția agriculturii) și măsura SA.35083 (12/C) (ex 12/NN), pusă în aplicare de [Republica Italiană] care prevede reducerea cuantumului impozitelor și al contribuțiilor ca urmare a cutremurului care a avut loc în 2009 în regiunea Abruzzo (pentru toate sectoarele, cu excepția agriculturii) (JO 2016, L 43, p. 1), adoptată la încheierea procedurii menționate la punctul 13 din prezenta ordonanță, a concluzionat în sensul incompatibilității cu piața internă a măsurilor în cauză, în special a celor adoptate în temeiul articolului 33 alineatul 28 din Legea nr. 183/2011.

17 Instanța de trimitere consideră că, în conformitate cu principiul efectivității dreptului Uniunii, îi revine sarcina de a constata incompatibilitatea cu acest drept a măsurilor prin care Republica Italiană a renunțat să aplice și/sau să perceapă sume datorate cu titlu de TVA, independent de motivele specifice invocate de părți în cauza cu care este sesizată.

18 Această instanță arată că nu există o jurisprudență specifică referitoare la aplicarea articolului 33 alineatul 28 din Legea nr. 183/2011 și se întreabă în ce măsură principiile enunțate în Ordonanța din 15 iulie 2015, Nuova Invincibile (C-82/14, EU:C:2015:510), în privința avantajului prevăzut la articolul 9 alineatul 17 din legge n. 289 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale delle Stato (legge finanzaria 2003) [Legea nr. 289 privind formarea bugetului anual și plurianual al statului (Legea finanțelor pentru anul 2003)] din 27 decembrie 2002 (supliment ordinar la GURI nr. 305 din 31 decembrie 2002) (denumită în continuare „Legea nr. 289/2002”) pot fi transpuse în cauza cu care este sesizată.

19 Instanța menționată amintește că în această ordonanță Curtea s-a întemeiat pe Hotărârea din 17 iulie 2008, Comisia/Italia (C-132/06, EU:C:2008:412), care privea articolele 8 și 9 din Legea nr. 289/2002, pentru a statua că măsurile care erau atunci în discuție nu avuseseră ca efect să degreveze persoanele impozabile de sarcina fiscală reprezentată de TVA, ci să permită unora dintre ele să păstreze sau să încaseze sume plătite de consumatorul final și datorate administrației fiscale, cu încălcarea principiului neutralității fiscale.

20 Instanța de trimitere subliniază că avantajul obținut din reducerea cuantumului TVA-ului, întemeiat pe articolul 33 alineatul 28 din Legea nr. 183/2011, are aceleași efecte precum cele condamnate de Curte în deciziile citate la punctele 18 și 19 din prezenta ordonanță. Cu toate acestea, ea remarcă, punând sub semnul întrebării relevanța acestora, anumite diferențe invocate de PR între legislația italiană vizată de aceste decizii și cea în discuție în fața sa. Astfel, în primul rând, Legea nr. 183/2011, contrar Legii nr. 289/2002, nu ar împiedica Administrația fiscală să efectueze verificări, în al doilea rând, cuantumul reducerii TVA-ului ar fi mai redus în Legea nr. 183/2011 și, în al treilea rând, domeniul de aplicare teritorial al acestei din urmă legi ar fi mai limitat.

21 În aceste condiții, Corte suprema di Cassazione (Curtea de Casație) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Principiile enunțate în Ordonanța […] Curții din 15 iulie 2015, Nuova Invincibile (C-82/14 […], EU:C:2015:510), și în Hotărârea din 17 iulie 2008, Comisia/Italia (C-132/06, EU:C:2008:412), se opun unei dispoziții legislative, precum cea care rezultă din articolul 33 alineatul 28 din Legea nr. 183 din 2011, care permite contribuabililor să obțină rambursarea, în proporție de 60 %, a cuantumului plătit cu titlu de TVA în perioada aprilie 2009-decembrie 2010, în legătură cu cutremurul care a afectat regiunea Abruzzo la 6 aprilie 2009?”

Cu privire la întrebarea preliminară

22 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 2, 206 și 273 din Directiva TVA coroborate cu principiul neutralității fiscale trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care prevede, în beneficiul persoanelor impozabile afectate de cutremurul de pământ care a lovit regiunea Abruzzo, o reducere de 60 % a cuantumului TVA-ului datorat în mod normal de aceste persoane impozabile în perioada cuprinsă între lunile aprilie 2009 și decembrie 2010.

23 În temeiul articolului 99 din Regulamentul de procedură, Curtea poate oricând, la propunerea judecătorului raportor și după ascultarea avocatului general, să decidă să se pronunțe prin ordonanță motivată atunci când răspunsul la o întrebare formulată cu titlu preliminar poate fi în mod clar dedus din jurisprudență.

24 În prezenta cauză este necesar să se facă aplicarea acestei dispoziții.

25 Astfel, deși cauzele în care s-a pronunțat Hotărârea din 17 iulie 2008, Comisia/Italia (C-132/06, EU:C:2008:412), și Ordonanța din 15 iulie 2015, Nuova Invincibile (C-82/14, EU:C:2015:510), nu priveau articolul 33 alineatul 28 din Legea nr. 183/2011, concluziile acestei jurisprudențe pot fi transpuse împrejurărilor prezentei cauze.

26 Din decizia de trimitere reiese că dreptul național nu prevede decât o reducere de 60 % a cuantumului TVA-ului datorat în mod normal, iar nu o rambursare a TVA-ului deja plătit, ai cărei beneficiari sunt persoanele impozabile în scopuri de TVA care acționează ca atare, în sensul articolului 2 alineatul (1) literele (a) și (c) din Directiva TVA.

27 În această privință, rezultă, în primul rând, din articolele 2, 206 și 273 din Directiva TVA, interpretate în lumina considerentului (45) al acesteia, precum și a articolului 4 alineatul (3) TUE, că fiecare stat membru are obligația să adopte toate actele cu putere de lege și actele administrative corespunzătoare pentru a asigura colectarea în integralitate a TVA-ului datorat pe teritoriul său (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 iulie 2008, Comisia/Italia, C-132/06, EU:C:2008:412, punctul 37, și Ordonanța din 15 iulie 2015, Nuova Invincibile, C-82/14, EU:C:2015:510, punctul 22).

28 În al doilea rând, Directiva TVA trebuie interpretată în conformitate cu principiul neutralității fiscale inerent sistemului comun al TVA-ului, potrivit căruia agenții economici care efectuează aceleași operațiuni nu trebuie să fie supuși unui tratament diferit în materie de percepere a TVA-ului. Orice acțiune a statelor membre care privește colectarea TVA-ului trebuie să respecte acest principiu (Ordonanța din 15 iulie 2015, Nuova Invincibile, C-82/14, EU:C:2015:510, punctul 23, și Hotărârea din 7 aprilie 2016, Degano Trasporti, C-546/14, EU:C:2016:206, punctul 21 și jurisprudența citată).

29 În al treilea rând, regimul deducerilor urmărește să garanteze neutralitatea TVA-ului, degrevând în întregime persoana impozabilă de sarcina TVA-ului datorat sau achitat în cadrul tuturor activităților sale economice, indiferent de scopurile sau de rezultatele acestor activități, cu condiția ca ele să fie, în principiu, supuse TVA-ului (Ordonanța din 15 iulie 2015, Nuova Invincibile, C-82/14, EU:C:2015:510, punctul 24; a se vedea Hotărârea din 7 septembrie 2023, Schütte, C-453/22, EU:C:2023:639, punctul 19).

30 În Ordonanța din 15 iulie 2015, Nuova Invincibile (C-82/14, EU:C:2015:510, punctul 25), s-a constatat că articolul 9 alineatul 17 din Legea nr. 289/2002 – care prevedea în favoarea persoanelor impozabile afectate de seismul care a lovit provinciile Catania, Ragusa și Siracusa (Italia), fie o reducere cu 90 % a TVA-ului datorat în mod normal pentru anii 1990-1992, fie o rambursare, în această proporție, a sumelor deja achitate cu acest titlu – nu avea ca efect degrevarea persoanelor impozabile în cauză de sarcina fiscală reprezentată de TVA, ci faptul de a permite anumitor persoane impozabile să păstreze sau să încaseze sume plătite de consumatorul final și datorate administrației fiscale.

31 În măsura în care această dispoziție, în virtutea reducerii TVA-ului datorat în mod normal pe care o prevedea, permitea persoanelor impozabile respective să păstreze sau să încaseze cea mai mare parte a TVA-ului colectat pentru livrările de bunuri și prestările de servicii, în timp ce alte persoane impozabile pe teritoriul italian trebuiau să plătească cuantumul integral al TVA-ului datorat în mod normal administrației fiscale, pe baza acestor operațiuni, determina o diferență de tratament contrară principiului neutralității fiscale (Ordonanța din 15 iulie 2015, Nuova Invincibile, C-82/14, EU:C:2015:510, punctul 26; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 17 iulie 2008, Comisia/Italia, C-132/06, EU:C:2008:412, punctul 44).

32 În speță, după cum reiese din decizia de trimitere, articolul 33 alineatul 28 din Legea nr. 183/2011 pune în aplicare același mecanism precum cel introdus prin Legea nr. 289/2002, și anume o reducere importantă a sumei datorate cu titlu de TVA care a făcut obiectul unei suspendări ca urmare a situațiilor de urgență rezultate din catastrofe naturale.

33 Este lipsită de relevanță în această privință împrejurarea că reducerea TVA-ului prevăzută de această lege este de mai mică anvergură decât cea care rezultă din articolul 9 alineatul 17 din Legea nr. 289/2002, în discuție în Ordonanța din 15 iulie 2015, Nuova Invincibile (C-82/14, EU:C:2015:510). Astfel, deși de mai mică anvergură, o asemenea reducere produce aceleași efecte precum cele arătate de Curte la punctele 30 și 31 din prezenta ordonanță.

34 O astfel de constatare nu poate fi infirmată de faptul că reglementarea națională în discuție în ordonanța menționată, spre deosebire de articolul 33 alineatul 28 din Legea nr. 183/2011, priva administrația, prin caracterul său automat, de orice posibilitate de verificare a situațiilor impozabile.

35 Având în vedere tot ceea ce precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolele 2, 206 și 273 din Directiva TVA coroborate cu principiul neutralității fiscale trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care prevede, în beneficiul persoanelor impozabile afectate de cutremurul de pământ care a lovit regiunea Abruzzo, o reducere de 60 % a cuantumului TVA-ului datorat în mod normal de aceste persoane impozabile în perioada cuprinsă între lunile aprilie 2009 și decembrie 2010.

Cu privire la cheltuielile de judecată

36 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

Articolele 2, 206 și 273 din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată coroborate cu principiul neutralității fiscale

trebuie interpretate în sensul că

se opun unei reglementări naționale care prevede, în beneficiul persoanelor impozabile afectate de cutremurul de pământ care a lovit regiunea Abruzzo, o reducere de 60 % a

cuantumului taxei pe valoarea adăugată datorat în mod normal de aceste persoane impozabile în perioada cuprinsă între lunile aprilie 2009 și decembrie 2010.

Semnături